

Sygn. akt III AUa 1502/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSA Barbara Mazur
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2016 r. w Gdańsku

sprawy A. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lipca 2015 r., sygn. akt VIII U 527/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz A. N. kwotę 120,00 (sto dwadzieścia 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 1502/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ustalenia A. N. prawa do emerytury pomostowej wskazując, że na dzień wejścia w życie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), tj. na dzień 01 stycznia 2009 r. nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a jedynie 14 lat, 3 miesiące i 20 dni. Jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił okresów zatrudnienia ubezpieczonego u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) sp. z o. o.: od dnia 17 sierpnia 1992 r. do dnia 16 lutego 1993 r., od dnia 04 sierpnia 1993 r. do dnia 26 stycznia 1994 r., od dnia 01 listopada 1994 r. do dnia 20 kwietnia 1995 r. oraz od dnia 18 stycznia 1996 r. do dnia 20 czerwca 1996

r., ponieważ nie był on delegowany do pracy za granicą przez pracodawcę polskiego lub zarejestrowanego w Polsce, a jedynie przez firmy, które zajmowały się kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów. W powyższych okresach wnioskodawca nie był związany stosunkiem pracy z firmą kierującą do pracy za granicą, a zatem zdaniem tego organu firmy tej nie można uznać za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń dotyczących wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł A. N. domagając się przyznania prawa do emerytury pomostowej, w tym uwzględnienia jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach ww. okresów zatrudnienia za pośrednictwem (...) sp. z o. o. Ubezpieczony wskazał, że w spornych okresach świadczył pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na rzecz podmiotu zagranicznego na statkach żegluga morskiej i był wpisany na listę członków załogi tych statków oraz iż za ww. okresy składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy były opłacane zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 15 lipca 2015 r. w sprawie VIII U 527/15 Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

I. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał A. N. prawo do emerytury pomostowej poczynawszy od dnia (...),

II. zasądził od organu rentowego na rzecz A. N. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

A. N., ur. (...), w okresach: od dnia 17 sierpnia 1992 r. do dnia 16 lutego 1993 r., od dnia 04 sierpnia 1993 r. do dnia 26 stycznia 1994 r., od dnia 01 listopada 1994 r. do dnia 20 kwietnia 1995 r. oraz od dnia 18 stycznia 1996 r. do dnia 20 czerwca 1996 roku był zatrudniony u armatorów zagranicznych, za pośrednictwem (...) sp. z o. o., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach, na statkach morskich w żegludze międzynarodowej, jako pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków, na stanowiskach drugiego oficera oraz starszego oficera. Z tytułu tego zatrudnienia w wyżej wymienionych okresach (...) sp. z o. o. uiszczala składki na ubezpieczenia społeczne.

Ubezpieczony, nie pozostający w stosunku pracy, wniósł o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Wykazał wymagany okres składkowy i nieskładkowy, tj. ponad 25 lat stażu pracy. W ocenie organu rentowego nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach i dlatego zaskarżoną decyzją organ ten odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej.

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach ubezpieczeniowych, których wiarygodności oraz autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron procesu. Sąd ten również nie znalazł podstaw do podważenia ich wiarygodności z urzędu.

W ocenie Sądu I instancji odwołanie A. N. należało uwzględnić.

Zgodnie z przepisem art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu (...);
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;

4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;

5) przed dniem 01 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Co należy uznać za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyjaśnia art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

W myśl art. 3 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac:

1) w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury:

a) prace pod ziemią,

b) prace na wodzie,

c) prace pod wodą,

d) prace w powietrzu;

2) w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi:

a) prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego WBGT wynosi 28 °C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m²,

b) prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0 °C,

c) bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8.400 kJ, a u kobiet - powyżej 4.600 kJ,

d) prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,

e) ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmienniej pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6.300 kJ, a u kobiet - powyżej 4.200 kJ, a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylenia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody OWAS pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50 % zmiany roboczej.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

W myśl zaś ust. 4 tegoż art. za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1, natomiast, zgodnie z ust. 5 za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3. (ust. 5 art. 3).

Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 7 art. 3).

W myśl zaś przepisu art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Stosownie do treści art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych płatnik składek jest zobowiązany do wystawiania zaświadczeń o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 01 stycznia 2009 r. Przepis art. 12 stosuje się odpowiednio.

W myśl art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 4-11, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Sąd Okręgowy zważył, że bezspornym jest, że ubezpieczony ukończył 60 lat, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat oraz nie pozostaje w stosunku pracy, zaś spór koncentruje się na kwestii, czy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. w dniu 01 stycznia 2009 r. wnioskodawca posiadał wymagany okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy lub 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w wymiarze 15 lat.

Organ rentowy nie uznał okresów zatrudnienia ubezpieczonego za pośrednictwem (...) sp. z o. o.: od dnia 17 sierpnia 1992 r. do dnia 16 lutego 1993 r., od dnia 04 sierpnia 1993 r. do dnia 26 stycznia 1994 r., od dnia 01 listopada 1994 r. do dnia 20 kwietnia 1995 r. oraz od dnia 18 stycznia 1996 r. do dnia 20 czerwca 1996 r. do okresów pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Sąd I instancji stwierdził, że przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, iż w spornych okresach wnioskodawca wykonywał poza granicami kraju pracę w szczególnych warunkach, wymienioną w pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, stanowiącego wykaz prac w szczególnych warunkach, tj. prace na statkach żeglugi morskiej.

Sąd ten nie podzielił argumentacji organu rentowego, że tylko pracodawca może stwierdzić w stosownym świadectwie pracy okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Wskazał, że o ile w postępowaniu przed organem rentowym zastosowanie mają przepisy kodeksu postępowania administracyjnego i reguły zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), określające dokumenty, które mogą stanowić podstawę do przyznania prawa do świadczenia, to w postępowaniu przed sądem ograniczeń dowodowych nie ma. Przy niespornym okresie zatrudnienia okres pracy w szczególnych warunkach może być udowodniony w inny sposób. Stanowisko takie niejednokrotnie zajmował Sąd Najwyższy (por. uchwała S.N. z dnia 21 września 1984 r., III UZP 48/84).

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że dowodem tym mogą być w świetle powyższego m.in. zaświadczenia wystawione przez pośrednika jakim niewątpliwie była (...) sp. z o. o. w G..

Sąd ten wskazał, że zaświadczenie (...) sp. z o. o. w G. odzwierciedla w sposób nie budzący wątpliwości przebieg zatrudnienia ubezpieczonego, zajmowane przez niego stanowiska, wiarygodności którego organ rentowy nie podważył, co więcej, na jego podstawie okresy zatrudnienia za pośrednictwem (...) sp. z o. o. wymienione w zaświadczeniu uwzględnił w ogólnym stażu pracy jako składkowe.

Nadto zauważył, że z cytowanego powyżej przepisu art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych wynika, iż płatnik składek jest zobowiązany do wystawienia zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach (szczególnym charakterze). Płatnikiem składek w spornych okresach była niewątpliwie (...) sp. z o. o. Ustawa o emeryturach pomostowych nie zawiera przepisu wyłączającego możliwość nabycia prawa do emerytury pomostowej z tytułu wykonywania pracy za granicą.

Przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) ani wydane na jej podstawie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) także nie wyłączały możliwości nabycia prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach (bądź szczególnym charakterze) z tytułu zatrudnienia (wykonywania pracy) za granicą.

Istotnym jest jedynie, by praca ta była wykonywana stale, w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku i przez okres wskazany w powołanym rozporządzeniu.

Również ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) nie zawiera wymogu wykonywania prac jedynie na terenie kraju. Ustawa ta uzależnia nabycie prawa do świadczeń w niej przewidzianych od wykazania odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego.

W myśl przepisu art. 6 ust. 1 tej ustawy, stosowanego z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), okresami składkowymi są okresy ubezpieczenia. W myśl zaś ust. 2 art. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stosowanego również z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (bądź okresy, za które nie było obowiązku opłacania składek) na obszarze Państwa Polskiego w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy.

Przepis art. 6 ust. 2 lit. d ustawy o emeryturach i rentach z FUS pozwala zaliczać do okresów składkowych również okresy zatrudnienia obywateli polskich poza granicami kraju u innych pracodawców zagranicznych pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

Sąd I instancji zauważył, że okolicznością niekwestionowaną przez organ rentowy było opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne w okresach wykonywania przez ubezpieczonego pracy poza granicami kraju - okresy te uwzględnione zostały bowiem w ogólnym stażu pracy jako składkowe. Nie jest w związku z tym zrozumiałe stanowisko

tego organu odmawiające uznania tych okresów jako wykonywanych w szczególnych warunkach. Sąd ten podkreślił, że organ rentowy odmawiając zaliczenia okresów zatrudnienia ubezpieczonego u armatora zagranicznego do okresów pracy w szczególnych warunkach, w toku postępowania sądowego nie zweryfikował swego stanowiska poprzez wyłączenie ich z ogólnego stażu pracy - okresu składkowego.

W myśl § 6 ust. 2 uchwały Rady Ministrów nr 123 z dnia 03 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich u pracodawców zagranicznych (M. P. Nr 23, poz. 157 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 listopada 1985 r. - jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych miesięcznie kwotę w złotych odpowiadającą 28 % średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym, celem refundacji kosztów świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Unormowanie to koreluje z regulacją wyrażoną w obowiązującym od dnia 01 stycznia 1985 r. zarządzeniu Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 1984 r. w sprawie zasad ustalania wysokości i trybu przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat (M. P. Nr 30, poz. 208 ze zm.).

Przepisy tego zarządzenia, zgodnie z § 5 ust. 1, dotyczą zarówno umów zawartych po dniu wejścia w życie uchwały nr 123 Rady Ministrów, jak i umów przedłużanych po tym terminie. Stosownie do regulacji zawartej w powyższym zarządzeniu, obywatel polski kierowany do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego, obowiązany był dokonywać określonych w jego § 1 ust. 1 pkt 1 i 2 wpłat, których część (określona w § 3 ust. 1 zd. 2 zarządzenia) - odsprzedawana była Narodowemu Bankowi Polskiemu. Kwoty pochodzące z odsprzedaży walut obcych jednostka kierująca przeznaczała na pokrycie ponoszonych w złotych świadczeń w interesie i na rzecz obywateli polskich i ich rodzin, w tym na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu uprawnień do pomocy leczniczej w Polsce, zasiłków porodowego i pogrzebowego oraz rent i emerytur.

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na treść § 6 ust. 3 cytowanej uchwały Nr 123, zgodnie z którym jednostka kierująca obowiązana była potwierdzać okresy zatrudnienia za granicą, za które dokonała wpłat na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - właśnie dla celów ubezpieczenia społecznego.

Nadto, możliwość zatrudniania obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych przewidywały przepisy ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. 1989 r. Nr 75 poz. 446 ze zm.), a następnie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. 1991 r. Nr 106 poz. 457 ze zm.), które stanowiły, że tego typu zatrudnienie jest realizowane na podstawie: umów międzynarodowych, umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, umów zawartych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi.

Przepisy wskazane wyżej, uzupełniając się wzajemnie, tworzą spójną regulację i jednoznacznie świadczą o opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne, w tym ubezpieczenie emerytalno - rentowe w spornych okresach.

Sąd I instancji podkreślił, że w aktach emerytalnych ubezpieczonego znajduje się zaświadczenie (...) sp. z o. o. potwierdzające opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne, zgodnie z obowiązującymi przepisami - w okresach: od dnia 17 sierpnia 1992 r. do dnia 16 lutego 1993 r., od dnia 04 sierpnia 1993 r. do dnia 26 stycznia 1994 r., od dnia 01 listopada 1994 r. do dnia 20 kwietnia 1995 r. oraz od dnia 18 stycznia 1996 r. do dnia 20 czerwca 1996 r. W ocenie tego Sądu oznacza to, że wpłacone zostały na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki w celu refundacji świadczeń z ubezpieczenia społecznego za czas trwania kontraktów, w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Sąd Okręgowy uznał, że sporne okresy pracy ubezpieczonego u armatorów zagranicznych stanowią okresy składkowe, zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stosowanym z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

W tym stanie rzeczy, biorąc pod uwagę okresy pracy w warunkach szczególnych ustalone w postępowaniu administracyjnym oraz uwzględnione w postępowaniu sądowym w niniejszej sprawie, Sąd ten stwierdził, że ubezpieczony posiada wymagany okres pracy 15 lat w warunkach szczególnych.

Wskazał, że wnioskodawca pełni również pozostałe przesłanki, niezbędne do uzyskania prawa do emerytury pomostowej, przy czym emeryturę należało przyznać ubezpieczonemu od daty ukończenia 60 lat.

Wobec powyższego, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i wskazanych wyżej przepisów, Sąd I instancji orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego, na podstawie przepisów art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., § 4 ust. 1, § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490), Sąd ten orzekł jak w pkt II sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. zarzucając mu naruszenie art. 49 w związku z art. 51 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656) poprzez przyjęcie, że wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury pomostowej.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowania sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz wskazał, że z dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy wynika, iż wnioskodawca nie był związany stosunkiem pracy z (...) w G., zaś z treści art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych wynika, iż za płatnika składek należy rozumieć pracodawcę.

Organ ten wywodził dalej, że definicja ubezpieczonego jest zawarta w art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, który odnosi się do art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.). Oznacza ona ubezpieczonego podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu.

Apelujący podkreślił, że prawo do emerytury pomostowej mają jedynie osoby, które wykonują prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w ramach stosunku pracy - art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych. Jedyne wyjątek dotyczy tancerzy zawodowych ubezpieczonych z tytułu działalności artystycznej.

Organ rentowy podkreślił, że ubezpieczony w okresach wskazanych w przez Sąd Okręgowy nie wykonywał pracy w ramach stosunku pracy, a był jedynie skierowany za pośrednictwem w/w firm do pracy na kontraktach u zagranicznych armatorów.

W konkluzji apelacji organ ten wnosił o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołanie, ewentualnie
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Pismem procesowym z dnia 25 sierpnia 2015 r., w odpowiedzi na apelację organu rentowego, A. N. wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Chociaż nie wszystkie rozważania prawne dokonane przez ten Sąd są prawidłowe, o czym mowa w dalszej części niniejszego uzasadnienia, zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentruje się na kwestii spełniania przez A. N. warunków ustalenia mu prawa do emerytury pomostowej, a w szczególności wymogu posiadania na dzień wejścia ustawy o emeryturach pomostowych w życie, tj. na dzień 01 stycznia 2009 r. co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 965 ze zm., nazywanej dalej ustawą o emeryturach pomostowych), wynikającego z art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania przepis art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ nie jest przedmiotem sporu ani nie budzi wątpliwości okoliczność, że ubezpieczony nie spełnia przesłanki z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Dla oceny spornej przesłanki kluczowa jest odpowiedź na pytanie, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w okresach zatrudnienia u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) sp. z o. o. w G., dalej nazywanej (...) sp. z o. o. w G.: od dnia 17 sierpnia 1992 r. do dnia 16 lutego 1993 r., od dnia 04 sierpnia 1993 r. do dnia 26 stycznia 1994 r., od dnia 01 listopada 1994 r. do dnia 20 kwietnia 1995 r. oraz od dnia 18 stycznia 1996 r. do dnia 20 czerwca 1996 r. podlega zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że w świetle treści przepisu art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych nie ulega wątpliwości, że przesłankę tą analizować należy przez pryzmat przepisów art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyrok S.N. z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie II UK 164/11, publik. LEX nr 1171289).

Tym samym, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, nie znajdują zastosowania przepisy dotychczasowe, do których odsyła przepis art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), tj. przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy uwzględnił A. N. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych w łącznym wymiarze 14 lat, 3 miesięcy i 20 dni.

Tym samym dla spełnienia wymogu posiadania co najmniej 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze wnioskodawca musi wykazać dalsze okresy wykonywania takiej pracy w wymiarze co najmniej 8 miesięcy i 10 dni.

W ocenie Sądu II instancji, wbrew stanowisku apelującego, nie zachodzą przesłanki do kwestionowania pracowniczego charakteru zatrudnienia wnioskodawcy w spornych okresach zatrudnienia za granicą u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) sp. z o. o. w G..

Charakter prawny pracowniczego zatrudnienia marynarzy, które polega na wykonywaniu na statkach morskich odpłatnej pracy szczególnie podporządkowanej, mógłby być podważony tylko wtedy, gdyby z ustalonych okoliczności sprawy wynikało, że sporna praca była świadczona nieodpłatnie, np. w ramach uprawiania turystyki, albo przy braku pracowniczego podporządkowania, np. na własnym statku morskim lub jako podmiot świadczący usługi turystyczne lub inne (por. wyrok S.N. z dnia 01 czerwca 2010 r., II UK 5/10, LEX nr 589882), co nie znajduje podstaw w ustalonych okolicznościach przedmiotowej sprawy.

Z przeprowadzonych w niniejszej sprawie dowodów wynika, że ubezpieczony w spornych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał osobiście pracę podporządkowaną członka załogi statku morskiego w żegludze międzynarodowej, a zatem świadczył tą pracę w ramach stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny podziela w pełni stanowisko, zgodnie z którym zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych, zależy od uznania tych okresów za okresy składkowe (por. wyrok S.N. z dnia 05 marca 2003 r., II UK 196/02, LEX nr 78191).

Zgodnie z treścią art. 42 pkt 2, obowiązującej od dnia 01 grudnia 1991 r. do dnia 31 grudnia 1994 r. ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. z 1991 r. Nr 106, poz. 457 ze zm., nazywanej dalej ustawą o zatrudnieniu i bezrobociu) zatrudnianie obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych jest realizowane na podstawie umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych.

Stosownie zaś do treści art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu jednostka kierująca, która realizuje zatrudnienie na podstawie umów, o których mowa w art. 42 pkt 2, jest zobowiązana, jeśli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę na ubezpieczenie społeczne za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą, wymierzoną od kwoty zadeklarowanej przez osobę skierowaną, nie niższej jednak od przeciętnego wynagrodzenia - w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce.

Przepis art. 48 ust. 1, obowiązującej od dnia 01 stycznia 1995 r. do dnia 31 maja 2004 roku ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1995 r. Nr 1, poz. 1, nazywanej dalej ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu) stanowił, że jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, udokumentowane okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych zaliczane są do okresów pracy w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych, pod warunkiem opłacania składek na Fundusz Pracy, natomiast do okresów składkowych w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

W myśl art. 48 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień, o których mowa w ust. 1, od dnia:

- 1) zawiadomienia właściwego terytorialnie wojewódzkiego urzędu pracy o podjęciu pracy za granicą i przystąpienia do płatności składki na Fundusz Pracy w wysokości 12 % przeciętnego wynagrodzenia za każdy miesiąc tego zatrudnienia,
- 2) zawiadomienia właściwego terytorialnie oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o podjęciu pracy za granicą i przystąpienia do opłacania składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości ustalonej jak dla pracowników w kraju od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak od przeciętnego wynagrodzenia.

W związku z powyższym nieprawidłowo Sąd I instancji powoływał się na przepisy uchwały Nr 123 Rady Ministrów z dnia 03 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych (M.P. z 1984 r. Nr 23, poz. 157 ze zm.), ponieważ przepisy te nie znajdowały zastosowania w niniejszej sprawie.

Nie jest przedmiotem sporu ani nie budzi wątpliwości okoliczność, że w spornych okresach zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) sp. z o. o. w G. były opłacane z tego tytułu składki na jego ubezpieczenia społeczne na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wysokości wskazanej w obowiązujących wówczas przepisach prawa.

Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał zatem, że okresy te stanowią okresy składkowe, za które były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

Jednak w ocenie Sądu II instancji sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) sp. z o. o. w G.: od dnia 17 sierpnia 1992 r. do dnia 16 lutego 1993 r., od dnia 04 sierpnia 1993 r. do dnia 26 stycznia 1994 r., od dnia 01 listopada 1994 r. do dnia 20 kwietnia 1995 r. oraz od dnia 18 stycznia 1996 r. do

dnia 20 czerwca 1996 r. należy zakwalifikować jako okresy składkowe na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy emerytalnej, a nie okresy składkowe, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy emerytalnej, jak błędnie przyjął Sąd I instancji.

W postępowaniu sądowo-odwoławczym fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu należy ocena ich wiarygodności (por. wyrok S.N. z dnia 02 lutego 1996 r., II URN 3/95, LEX nr 24774).

Podkreślenia wymaga, że zarówno zaświadczenia wydawane przez upoważnione jednostki kierujące, jak i zaświadczenia o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 51 ustawie o emeryturach pomostowych, w postępowaniu sądowym traktować należy, jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok S.N. z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wystawione na podstawie zachowanej dokumentacji oraz pełnomocnictwa zawartego w umowie z (...) sp. z o. o. w G. zaświadczenie (...) sp. z o. o. w G.: z dnia 26 kwietnia 2010 r. (k. 15 akt em. ZUS) niewątpliwie obrazuje przebieg zatrudnienia A. N. u pracodawców zagranicznych w spornych okresach.

Dla oceny prawa ubezpieczonego do emerytury pomostowej nie ma przesądzającego znaczenia kwestia, czy jednostkę kierującą można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 ustawy o emeryturach pomostowych oraz za podmiot uprawniony do wystawienia zaświadczenia, o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Dla uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, nie jest zaś istotne, czy zaświadczenie o pracy w takich warunkach wystawił płatnik składek będący pracodawcą w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. W przypadku pracowników kierowanych do pracy za granicą, rolę właściwego i wystarczającego dowodu wykazującego okresy pracy w warunkach szczególnych mogą spełniać odpowiednie zaświadczenia wydawane przez jednostki kierujące obywateli polskich do pracy za granicą (por. wyrok S.N. z dnia 14 maja 2014 r., II UK 465/13, LEX nr 1475169).

Z treścią zaświadczenia (...) sp. z o. o. w G.: z dnia 26 kwietnia 2010 r. (k. 15 akt em. ZUS) koresponduje treść dokumentów zawartych w aktach osobowych wnioskodawcy dotyczących spornych okresów zatrudnienia, mających szczególną wartość dowodową, ponieważ sporządzonych w okresach, których dotyczą, a w szczególności: umów: nr (...) z dnia 14 sierpnia 1992 r., nr (...) z dnia 03 sierpnia 1993 r., nr (...) z dnia 28 października 1994 r. i nr (...) z dnia 17 stycznia 1996 r., rozliczeń tych umów, odpowiednio: z dnia 03 marca 1993 r., z dnia 08 lutego 1994 r., z dnia 05 maja 1995 r. i z dnia 25 czerwca 1996 r. oraz zaświadczeń z (...) sp. z o. o. w G.: z dnia 08 lutego 1994 r., z dnia 05 maja 1995 r. i z dnia 25 czerwca 1996 r. (wszystkie dokumenty koperta k. 23 akt sprawy).

Skoro ubezpieczony w kwestionowanych przez organ rentowy okresach zatrudnienia u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) sp. z o. o. w G. wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej, a takie prace stanowią prace w warunkach szczególnych, o których mowa w poz. 23 wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych i nie ulega wątpliwości, że z uwagi na specyfikę pracy na morzu, ubezpieczony wykonywał ją stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (odizolowane miejsce pracy, a zarazem miejsce pobytu), to prawidłowe jest przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że okresy te podlegają zaliczeniu do wymaganego przez art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Podlegające zaliczeniu do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia A. N. za pośrednictwem (...) sp. z o. o. w G. w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych: od dnia 17 sierpnia 1992 r. do dnia 16 lutego 1993 r. (6 miesięcy i 1 dzień), od dnia 04 sierpnia 1993 r. do dnia 26 stycznia 1994 r. (5 miesięcy i 24 dni), od dnia 01 listopada 1994 r. do dnia 20 kwietnia 1995 r. (5 miesięcy i 20 dni) oraz od dnia 18 stycznia 1996 r. do dnia 20 czerwca 1996 r. (5 miesięcy i 4 dni), liczone razem z okresami uwzględnionymi przez organ rentowy (14 lat, 3 miesiące i 20 dni), dają na dzień 01 stycznia 2009 r. łącznie 16 lat, 2

miesiące i 9 dni pracy w szczególnych warunkach, a zatem spełnia on sporną przesłankę z art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Ponieważ ubezpieczony spełnia łącznie wszystkie przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury pomostowej, w tym wynikającą z treści art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, wobec tego zachodzi podstawa prawna do przyznania mu tego świadczenia.

W myśl art. 26 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych emeryturę pomostową wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminach i na zasadach przewidzianych dla wypłaty emerytur określonych w art. 129, art. 130, art. 132-135, art. 136a ust. 2 i art. 136b ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie zaś z treścią art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2 (który dotyczy renty rodzinnej i nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie).

Wprawdzie ubezpieczony wniosek o ustalenie mu prawa do emerytury pomostowej zgłosił w dniu 02 lutego 2015 r. (k. 1-5 akt em. ZUS), lecz ostatnią ustawową przesłankę ustalenia prawa do emerytury pomostowej, tj. osiągnięcia wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat dla mężczyzn (art. 4 pkt 3 w zw. z art. 49 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych) spełnił dopiero w dniu (...), a zatem prawidłowo, na podstawie art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 26 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, Sąd I instancji przyjął, że od tego dnia należy wypłacić wnioskodawcy tą emeryturę.

W związku z powyższym, uznając apelację organu rentowego za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

O kosztach procesu – kosztach zastępstwa procesowego A. N. w postępowaniu apelacyjnym w niniejszej sprawie, na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c., § 2 ust. 1 i 2, § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), Sąd ten orzekł jak w pkt II sentencji wyroku.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak SSA Barbara Mazur